

Előfizetési ár:

Egész évre 4 frt.

Félévre 2 frt.

Hirdetések soronként 10 kr.

Mindenmennyi közlemények a szerkesztőhöz intézendők.

17-dik sz.

MÁSODIK ÉVFOLYAM.

Megjelen minden hó 1-én és 15-ikén.

Megrendelhető minden postahivatalnál és a szerkesztőségénél R.-Palotán vagy Budapesten az állatorvosi tanintézetben.

VETERINARIUS

állatgyógyászati, állategészségügyi, tenyésztési s állattartási szakközlöny.

Felelős szerkesztő és tulajdonos: **Nádaskay Béla**, tr; társszerkesztő: **Varga Ferencz**, tnr.

Tartalom: Mint állanak ügyeink? Közli Dr. Nádaskay. — A m. orvosok és természetvizsgálók XX. nagygyűlése gazdasági és állatorvosi szakosztályának ülése. — A baromfivész. Ableitner nyomán ösmerteti Dr. Nádaskay. — Anthrax-kór egy esete szarvasmarhánál, gyógykezelés Carból savval és gyógyulás. Pethe Endre ker. á. o.-tól. — Bárzsingszakadás esete csikónál. Blazekovic Ferencz alisp. á. o.-tól. — Kisebb közlemények. — Különfélék

Mint állanak ügyeink?

Közli Dr. Nádaskay.

A m. orvosok és természetvizsgálók gyűlésére az állatorvosok közül ez idén még legtöbben jelentek meg, úgy hogy külön szakosztály alakítása lehetségessé vált. Az augusztus hó 27-én tartott ösmarkedési estélyen 17-en vettek részt; és pedig névszerént: Bajcsy Gusztáv Bpestről, Dobrik Lajos Miskolczról, Fodor József Siklósról, Gaál Lajos B.-Gyarmatról, Kemecey Ferencz Kir.-Helmeczről, Kurcz Ferencz Bpestről, Muháros József D.-Szerdahelyről, dr. Nádaskay Béla Bpestről, Nagy Béla Galántáról, Samarjay Lajos Losoncziól, Dr. Szabó Alajos tnr Bpestről, Szinnyay László Balmaz-Uj városról, Sequens Ferencz Budapestről, Schwenszky Ármin Bpestről, Tormay Béla igazgató Bpestről, Weisz József Szolnokról, Dr. Zlamál Vilmos tnr Bpestről. — Az est igen kedélyes beszélgetés közben telt el, s közben Dr. Nádaskay Béla poharat emelve üdvözölte a vidéki szaktársakat, különösen kiemelvén a szakosztály működésébe vetett bizodalját, melynek sikerét az állatorvosi ügyek leghathatósabb támaszai és előmozdítóinak Dr. Zlamál és Tormay Béla tanácsos uraknak jelenlétük biztosítja; rövid üdvözlő szavait őket éltetve végzi. Később Tormay tanár emel poharat erősödést, fejlődést kívánva e karnak, hogy ha majd elérkezik a szó, az ordre de bataille, melyet még eddig nem vél elérkezettnek, — erőinket egybevetve támogassuk a vezéreket a czél kivívásában. Dr. Szabó tnr is odajött s lelkesedett szókkal éltette szakmánk két hatalmas támaszát. Oszlás előtt még elhatározottat, hogy 28-dikán délután 4 órakor az állatorvosi tanintézetben előleges értekezletre gyülekezzünk. Így oszlattak el a szaktársak, sietve kiki nyughelyét felkeresni, a jövő napi teendőkhöz a friss elmét helyreállítandók.

Augustus hó 28-án a megnyitó nagygyűlést látogatták meg a tagok, feszült figyelemmel hallgatván mindvégig a felette érdekes előadásokat. Délután 4 óra felé az állatorvosi tanintézetbe gyülekeztek, hol elébb Dr. Varga

tanár osztályán a mondhatni gazdag felszerelésű sebészi eszköztárt vették figyelembe, s nagy érdeklődéssel hallgatták a tanár ur magyarázatait. Aztán Tormay igazgató ur osztályát látogatták meg, ki által a legelőzékenyebb módon fogadtatván, szellemes megjegyzésekkel kísérve mutatta be osztályát.

Augustus hó 29-én reggel 9 óra felé a szaktársak már teljes számmal gyűltek volt össze, a szakülésre menendők, mely a nagy egyetem épületében kijelölt helyiségben volt tartandó. Itt teljes számmal — a nagygyűlés napján érkezett még két taggal erősödve — összegyűlvén, Dr. Zlamál Vilmos tanácsos felhívására a szakosztályt megalakíták. Az ülés 9-től fél egy óráig tartott, melynek lefolyása és eredménye az alanti jegyzőkönyvből tűnik ki.

A m. orvosok és természetvizsgálók XX. nagygyűlése gazdasági és állatorvosi szakosztályának ülése.

Jelenvoltak: Bajcsy Gusztáv Bpestről, Dobrik Lajos Miskolczról, Fodor József Siklósról, Gaál Lajos B.-Gyarmatról, Kemecey Ferencz Kir.-Helmeczről, Henk Antal Bar.-Szt-Lőrincziól, Csizmadia József Nagy-Perkátáról, Kurtz Ferencz Bpestről, Muháros József D.-Szerdahelyről, Dr. Nádaskay Béla Bpestről, Nagy Béla Galántáról, Nyiri Sándor vár. á. o. Budapestről, Samarjay Lajos Losoncziól, Dr. Szabó Alajos tnr. Bpestről, Szinnyay László Balmaz-Ujvárosról, Sequens Ferencz Bpestről, Schwenszky Ármin Bpestről, ngys. Tormay Béla kir. tan. Bpestről, Weisz József Szolnokról, ngys. Dr. Zlamál Vilmos tnr és oszt. tan. Bpestről és Dr. Varga Ferencz tnr Bpestről.

Elnökül egyhangulag ngys. Dr. Zlamál Vilmos tanácsos, jegyzőül Dr. Nádaskay Béla választott meg.

Dr. Zlamál Vilmos elfoglalva az elnöki helyet, meg-

köszöni a benne helyezett bizalmat s megnyitja a gyűlést. Elnök hangsúlyozza a társulás szükségességét s reményét fejezi ki, hogy az elakadt állatorvosi ügy az egyesült erők által tovább fog fejlesztethetni. Ámbárhogy sajnálattal látja, miszerént a városi állatorvosok egyet kivéve mind távol vannak; mindazáltal örömet fejezi ki, hogy a vidékről ily szép számmal jelentek meg.

Vonatkozva a „Veterinarius” szaklapban felhozott Congressus eszméjére, megjegyzi, hogy azt egyelőre megtartani nem lehet még; hanem felkéri a jelenlevőket a Congressus eszméjének terjesztésére. Felkéri ezzel kapcsolatosan ngys. Tormay Béla igazgatót, ki már annyi Congressusnak volt kiváló és buzgón működő tagja, a Congressus eszméjének megvilágítására.

Tormay kir. tanácsos rövid történelmi vázlatot adva az eddigi congressusokról, szintén nem tartja még lehetségesnek egy állatorvosi congressus megtartását. De melegen felkarolva a társulás ügyét, indítványozza:

Alakítsunk egy állatorvos-egyletet mindenekelőtt, mely mintegy állandó bizottmány készítse elő az utat és módot egy állatorvosi Congressus megtarthatására.

Az állatorvos-egylet létrehozására működő bizottság kiküldetését indítványozza, s egyidejűleg egy általa kidolgozott alapszabályi tervezetet nyújt be az egyletre vonatkozólag.

Az indítvány közhelyesséssel elfogadtatik.

Dr. Zlamál elnök meleg elismeréssel fogadja az indítványt, s kéri a benyújtott alapszabályok felolvasását, a czélból, hogy a jelenlevők elfogadják-e alapul.

Dr. Varga tnr ennek kimondását kérve (elfogadtatik), az alapszabály tervezetet jegyző felolvassa. Dr. Varga tnr az 1. §-hoz megjegyzést tesz, mire Gaál Lajos a szabályzat folytatólagos felolvasását kéri.

Dr. Zlamál elnök az azonnali tárgyalást nem véli a szakosztály keretébe tartozandónak, miért is csak alapul kéri felolvasandónak.

Erre az alapszabályok végig olvastatván, alapul elfogadtatnak; mire

Dr. Zlamál az épen felolvasott alapszabályok megvitatására Dr. Szabó Alajos és Dr. Varga tanárokat s Dr. Nádaskay Bélát megbizni kéri.

Dr. Varga szükségesnek véli Tormay tncsos részvétét is, mint az alapszabályok kidolgozójáét.

Dr. Szabó Alajos tnr annál is inkább szükségesnek tartja Tormay tanácsos úr részvételét, hogy indokait érvenyesíthesse és a régi helyes szokásnak hódoljon.

A bizottmány még Nyiri Sándorral gyarapítatva elfogadtatik.

Ezután elnök Dr. Zlamál Vilmos tnr a szakosztály közelebbi teendőire vezetendő a tárgyat, a nagygyűlés elnökének óhajtására a marhavészre irányítja a jelenlevők figyelmét s ennek tárgyalását három szempontból: 1) állatorvos rendészeti, 2) gazdasági és 3) kereskedelmi szempontból tartja szükségesnek.

Az első szempontot tartja főfontosságúnak: utalván

a marhavésznek kétségenkívül való csupán behurczoltatására, mert az nálunk nem támad önfejlődésileg, csakis a rendészeti uton lehet megakadályozni és kiirtani. E tekintetben az 1874. XX. törvényczikket hozza figyelembe, mely az 1859-diki német szabályrendeletek, az 1863. és 65-diki bécsi, továbbá az 1867-iki zürichi s végre az 1872. bécsi európai congressusok után nálunk elvégre 1874-ben megszületett ugyan, de még mai napig sem teljesítetik. Leglényegesebbnek a 9. §-t mondja, s idevágólag Rumeniát hozza fel, hova ugyan tőlünk oda be misem vihető, de onnan annál szabadabban jöhet be hozzánk minden, — csak igen hiányos lévén a határőrizet.

A szakosztály az említett törvényczikk szigorú teljesítésére sürgető óhaját fejezi ki.

A szempontok 2-dika ugyanazon törvénye 14. és 15. §§-ra vonatkozik; sürgetőleg hangsúlyozza a törvényczikkben meghagyott állami állatorvosok kinevezését, mi még a törvény világos rendelete ellenére mindeddig meg nem történt; a törzskönyvek haszna csak a határszéli állatorvosok működése által föltételezve, azoknak mint független, csak a kormánynak felelős közegeknek kinevezését óhajtja. Annak idején csak 15 állatorvos rendszeresítése s ahoz 20 ezer frtnyi összeg kéretett, de azt sokalták; a catasterek, kellő egyének által nem kezelve, sokkal többbe kerülnek.

Weisz József a csempészet könnyű és elhatalmasodott voltára utal, mig Fodor a catasterekre nézve tesz megjegyzést, melyre teljesen laikus egyének végzik a felügyeletet, és igen sok marha be sem jegyeztetik.

Tormay bővebb fejtegetés után indítványozza, miszerént Horvátországban szintén állíttassék marhakataster, vagy még inkább : tekintessék általunk mint külföld s ily módon tétessenek intézkedések. Ezt különösen ajánlja a kormány figyelmébe.

Dr. Zlamál szintén idevonatkozó adatokat közöl s többi között a Dráva mentében létező viszonyokat említi fel. Fodor megjegyzését fontosnak jelzi s kimondja, hogy : minden szarvasmarha, mely 24 órát időztetik valahol, bejelentessék, beirassék. De kivonja a kereskedelmi marhát, mely falkákban keresztül hajtatik.

Dr. Varga kérdi az előbbire vonatkozva, valjon kinek jelentessék, ha nincs még kellő közeg. Kívánja, hogy a magas kormány gondoskodjék a szükséges alkalmas egyénekről; s ne úgy járjon el mint Pest megyében, csak nehezítvén az állapotot. Óhajtja, hogy állatorvosi egyének a községi gyámkodás alól kivétsenek, s állami tisztviselőkként kineveztessenek.

Több oldalról példák idéztetnek s felszólalások tetetnek Dr. Varga óhajtása mellett.

Tormay visszatérítve a tárgyalást, s a 15. §. végezetének teljesítését, t. i. állami, önálló egyének kinevezését ismételten sürgeti s a mag. kormányt a 14. és 15. §§. teljesítésére felszólítani kéri.

Dr. Zlamál: a szóban forgó törvény azon részét tárgyalja folytatólagosan, mely az ország belsejében szük-

séges intézkedésekre vonatkozik s ezirányban kimondatni kéri, hogy: *állatorvosi teendők csak állatorvosok által végeztesenek.*

Szinnyay példákkal illusztrálva mutatja ki a tisztí állatorvosok jelenlegi függő állapotát s tapasztalásainál fogva sürgeti a közigazgatási állatorvosok kineveztetését.

Dr. Zlamál is hangsúlyozza azt, s annak szükséges voltát az előbb tárgyalt cikkekből levezeti.

Fodor az egészségügyi bizottságok hiányos működését hozza szónyegre, mire

Tormay a kellő ellenőrzés szükségességét kiemelve indítványozza: az állatorvosok jelentési blanquettet két példányban kiállítva, egyet a megyéhez, a másodikat közvetlen a ministeriumhoz küldjék be. Óhajta, hogy erre a nagygyűlés után a ministerium felkeressék.

Nagy Béla megjegyzi, miszerént a vasuti kezeléssel szemben a hajtóutakon terelt marha nem kezeltek elég szigorúan; ő ezen irányban nagyobb szigorral való eljárást óhajt.

Dr. Zlamál előbb *Nagy* felszólalására megjegyzéseket tevén, majd *Tormayt* felkéri a tárgyalások 2. és 3. szempontból való vezetésének elvállalására. Mire

Tormay tanácsos elvállalva a felhívást ösmert ékes szólással hatásosan fejtegeti a tárgyat, melyet az állami lét-, a létérti küzdelemmel hozván összefüggésbe, ez irányban kiemeli a piacok fontosságát, s a közlekedési politikát hangsúlyozza. Kifejti továbbá üzletvitelünk változtatásának szükséges voltát; intenzívebb irányt ajánl s kimutatja, hogy az állattenyésztést kell felkarolni, a melynek mint főfontosságú tényezőjére: a szarvasmarhára mutat; a mely irányban eddig a tökehiány, a gazdaértelmiség hiánya és a *marhavész* volt gátló; ezen okok orvoslandók s az utolsó invasiójától kivált szükséges minél erélyesebben óvni azt.

A 2. pont, a kereskedelmi szempontot illetőleg előadja, miként toltá elé ürügyül Németország védvamos politikájának lepezésére: előbb azon állítást, hogy a marhavész nálunk bennfejlődik; mi azonban megczáfoltatott; majd, hogy a nálunk lévő primigen podolai fajta kivált inclinál arra; minek ellenébe *T.* oda mutat a charolais-i s az olasz-siciliani fajtákra s kimutatja, hogy ezen s a mi fajtánk közötti kapocs sehol sincs megszakadva. Folytatólag az Olaszország felé való kivitelre irányítja a figyelmet. Vasuti politikánkra nézve az *Insbruck—Aarenbergi* vonalirányt emeli ki, mely Franciaország felé az utat megnyitja számunkra. Végre visszatérve kivált a hegyvidéki marhatenyésztésünk emelésének szükséges voltára, ez irányban a határszéli állatorvosok hivatását a népművelési, oktatási irányban melegen méltányolja s figyelembe ajánlja.

Dr. Zlamál ezen becses és szép előadást megköszönve, a marhatenyésztésre vonatkozólag újra felhozza a külföldnek marhánk kizárására irányzott törekvéseit; hogy mi magunk támogatjuk azt, elhanyagolva honi jeles fajtánkat, s minden elővigyázat nélkül egyre-másra hozva be

a külföldi fajtákat. Itt a tüdővészre utal, mely a nyugati fajtákkal határozottan *behurczoltatik hozzánk*, s veszélyesebb a marhavésznél is, mint ezt a schweizi congressus is kiemelés. Mért hajlunk meg tehát csak mi? s fogadjuk be azokat minden elővigyázat nélkül? miért nem állítanánk a schweizi és általán nyugati fajták ellen 6 heti szavatossági időt illetőleg veszteglést? Ez által marhánk még veszedelmesebb ellenségtől óvatnék, mintsem a marhavész.

Kiemeli még magyar szűzfajtánk jövődöbeli fontosságát, melyet itthon önmagában erősítve s fentartva majdan a nyugat örömmel fog fogadni fajtáinak javítására, erősítésére.

Indítványozza, hogy kérelmezzük miszerént:

1. *nyujtassék mód, hogy Magyarország a tüdővész behurczolásától megóvassék s ez irányban állítatnának fel a nyugat ellen hasonló intézkedések, mint milyenek mi ellenünk állítottak;*

2. hogy a rumenai marha s az azon át érkezőnek behozatala egészen megszüntessék; vagy legalább előkészületek történjenek ez irányban.

Ezen 2. pont ellen felszólal *Tormay* tanácsos, ki azon nézetét érvényesíti, miszerént, ha valami kimondatik, annak következményei is viselendők; már pedig 1729 kilométernyi terület teljes elzárásának költségeit nem viselhetnők, de nem is lehetne azt tökéletesen eszközölni sem. Vész alkalmával eszközölt időleges elzárást elégségesnek mond. — Az első pontot *azonban pártolja, s hogy a szavatossági javaslat mielőbb törvénynyé alakíttassék, melegen óhajtja.* A 2. pont tárgyalását az alakítandó egylethez utalja, mely azt előkészítse s kész javaslattal lépjen a kormány elé.

Dr. Zlamál válaszolja, hogy az általa kifejtett intézkedést később, idővel a kénytelenség fogja követelni. Azonban elfogadja *Tormay* nézetét s azt előkészítendőnek véli.

Ezután egyéb tárgy nem merülvén fel, a jegyzőkönyv hitelesítésére *Dr. Szabó Alajos* tnr és *Nyiri Sándor* kérettek fel s az ülés feloszlott.

Budapest 1879. augusztus 29.

jegyzette

Dr. Szabó Alajos, Nyiri Sándor, Dr. Nádaskay Béla.
mint szakosztályi tag. főv. állatorvos mint
szakosztályi tag.

A baromfivész.

Ableitner nyomán ösmerteti *Dr. Nádaskay*.

Minthogy hazánkban sok vidéken igen kiterjedten üzik a baromfityenyésztést, ámbár igen üdvös volna azt még tetemes mérvben növelni, — s minthogy közöttük valamely vész által nálunk is fájdalom elég gyakran siralmas pusztulás esik, — s végre minthogy szakirodalmunkat épen a házi szárnyasokat megtámadó kivált vészes kórokkal aránylag legkevesebbet foglalkozni tapasztaljuk: hasznosnak vélem a fentnevezett kiváló gyakorlatú törzs állatorvosnak a baromfivészről feljegyzett (az őst. Vier-

telj. schrift L. füzetében) tapasztalatait a t. szaktársakkal s érdeklődő olvasóinkkal ösmertetni; ámbárhogy ő is leginkább a német és francia szakemberekre hivatkozik, mint a kiknek többszörösen volt alkalmuk ily járványosan fellépett baromfibetegséget észlelni, a kiknek véleményük azonban a kór jellegét, támadásának okait, — az óv- és gyógyszereket illetőleg eltérők s csak a kórtünetekre vonatkozólag egyeznek általában; noha az életbeni jelenségek s a kórbonczi változások a táj, — a baromfi neme a kórjelleg stb. szerént módosultak.

Nem lesz érdektelen az ide vonatkozó történelmi adatokat is főbb vonásaikban érinteni.

„Már Homer és Ovid élénk színekben irtak le egy az ő idejükben uralgott jellegzetes járványt, mely elébb kutyákat, madarakat, ökröket, aztán a vad juhokat s végre minden nemű állatot megtámadott; a mely kór alig volt egyéb, mint a lépfene egy alakja. A klasszikai ókori feljegyzések szerént ily pusztító vész gyakran üt fel fejét s feltehető, hogy a baromfin is ép úgy uralkodott a vész, mint más állatokon. A középkorból azonban kevés és hiányos feljegyzés van; csak 1600-ban Aldrovandi említ az ornithológiájában egy baromfivészt; 1655-ikben a lépfene oly mértékben dühöngött Olaszországban, hogy még a halak a tavakban sem maradtak kiméletlenül. 1682-ben Francia- és Németországban, — 1690-ben Olaszországban oly általánosan kiterjedt volt, hogy még a madarakat, méheket sem hagyta kiméletlenül. 1712-ben Augsburg vidékén észlelték a lépfenét a nagyobb barmok, a disznók, ludak és pulykák között.

Az 1757-ik évben a lépfene Páris vidékén több mint 60 községben lépett fel a lovakat, szamarakat, disznókat, kutyákat, tyúkokat, sőt még a vizekből a halakat is pusztítva. Az észlelő azonban tapasztalhatta, hogy a disznók, kutyák és tyúkok csak a beteg állatoktól jött anyagok fogyasztása következtében betegedtek meg. 1763-ban e járvány Franciaország több vidékén legnagyobb részét az állatoknak kispusztította; eredetileg csak a füevőkön fejlőd- vén, ragályozás és beteg állatok husának fogyasztása által a kutyák, macskák- s disznókra is áttért. — 1790-ben a Duna-mellett és alsó Bajorhonban, — 1797-ben Württembergben uralkodott a vész.

A baromfivészt közelebbről *Laubender* dr. 1814-ben irta le egy értekezésében, s azt mondja: A tyúkok szomorúakká lesznek, nem esznek, tolluk felborzad, taréjuk hideg, szintelen, hasonlóképen lábaik; végre taréjuk kékes-fekete lesz, a fejen vagy testen üszögös daganatok kelnek s az állatok rágások között elhullanak. — A bonczolás lobos-üszögös állapotot mutat, a vér fekete, a daganatokban sárgás lerakodmányok, ezek környékén pedig üszög.

A pulykáknál hasonló módon lép fel a kór; ezek is elszomorodnak, tollukat felborzolják, nem esznek, míg végre fejük vagy nyelvük megdagad, fekete-kékes, üszögös lesz, s az állat elhull. — A ludak sántítanak, fejükkal szabálytalan mozgásokat tesznek, hátukat felgömbítik s

egész testükön rendkívül érzékenyek; végre az üszög a csőrön, nyelven, az úszhártyán megjelen s az állatok erős hasmenéssel eldőledezve, eldőglenek. A bonczolás általános üszögös állapotot mutatott ki, a vér fekete és felbomlott; a rothadás csakhamar beáll, úgy hogy pár óra múlva már a roppant büz miatt nem lehet vizsgálni.

Benjamin, ki Nogent sur Seine-ben lakott, az ötvenes években Aube, Seine et Marne, Marne és Yonne kerületekben számos észleletet tett, hol mintegy 25—30 év óta évenként kétszer nagyobb vagy kisebb heveséggel támadta meg a vész a házi szárnyasokat; midőn az egyszer megbetegedettek elis vesztek volt. Szerénté évente 30—40 ezer drb hullott el e vészben, mely rendszeren február és augusztus végével (ekkor hevesebben) lépett volt fel. — A tyúkoknál a taraj elkékül, az ürítékek hígak, vércsikoltak, büzősek; de az állatok még esznek; azonban hirtelen megállapodnak, szárnyukat kifeszítik, leejtik, nehezen lélegzenek, a szív erősen dobog, a láta kitágul, a szem elzavarodik, a csőr habbal telik meg s a járás tántorgó: néhány percz múlva görcsök között elhullanak; néha az elhullás hirtelen s *Benjamin* ülő tyúkokat is talált tojásaikon eldőglve.

Egyéb szárnyasok egyszerre elhagyják az evést, néhány lépést tesznek, s feldőlve elhullanak.

A bonczolás gyors felbomlást tanúsított; a bőr kékes vagy feketés, a hus veres, lágy, vizenyős, az előgyomor és gyomor veresen pettyezett, a bélnyákhártya kivált a végbéli veresedett, megvastagodott, az epésbélben s végbélben kimaródások láthatók; a béltartalom véres, igen büzös; a vér igen sűrű, fekete; a lép nagy, könnyen szakad, állománya pépes, feketés, noha néha rendes; a máj nagy, fekete s lágy; a légcső- és hörgőkben vereses hab, nyákhártyájuk belövelt, apró vérömleny. A szív és nagy edények híg vérrel telvők, mely büzös, még ha a bonczolás mindjárt az elhullás után tétetett is. A koponyaurban többnyire savós ömleny volt.

Benjamin előidéző okul az aratás idején, malmok és csűrök közelében sok szemes eledelt, rosz ólakat, nagy hőséget, rosz vizet vagy vízhiányt említ; noha ezen okok nélkül is látta a vést fellépni, melynek ragályozás általi terjedését állítja. Erre több esetet hoz fel; így pl. egy kotlós tyúkot vett volt egy Nogenttól 6 kilometynyire fekvő majorságból; másnapon reggel ez és a régiek közül nyolcz dőglött volt. Megtudta, hogy az eladó tyúkjainak kétharmadát elvesztvén, a többin csakhamar túladni iparkodott. Másnap ismét 47 drb hullott el, s 74 drb apró-marhájából 5 sovány, silány tyúkjá maradt meg. *B.* a betegek habjával kísérleteket tett, melyből 6 ép tyúknak csőrébe adva kettő 48 óra alatt, a harmadik a következő, kettő a 7-ik s az utolsó a 10-ik napon hullott el a ragályozás után.

Három récze, melyek az elhullott tyúkok húsából ettek volt, négy nap alatt eldőglött.

A ragályanyag illékonyágát tanúsítja *B.* kísérlete, ki egy járványban eldőglött kakast felvagdálva a tyúkölból

helyezett úgy, hogy a tyúkok hozzá nem férhettek; ezek negyed napig egészségesek maradtak, aztán egy, hatodnapra kettő, 12 nap múlva a negyedik s három hét múlva az ötödik (noha ez utóbbi a vízkór tünetei között) hullott el.

B. nézete szerint, arra, hogy a járvány elkerültesse: nem kell a baromfit pajták és malmok közelébe, — nyáron nem a gabnaföldekre bocsátani; nagy hőségben hűsítő savanykás eledel s elegendő friss víz adassék nekik; óljaik szellősek és tiszták legyenek. Járvány idején nem szabad a baromfi udvarba idegen darabot felvenni; a megtámadott udvarokat elkeli zárni, az eldöglötték jól elásandók, az ólakat fertőtleníteni kell; ragályzott baromfi eladása pedig eltiltandó lenne. *Renault* igazgató az Alfort-i intézeten a baromfi között 1851-ben Páris vidékén kiütött choleraszerű járványt ír le. Ez májusban nagy kiterjedésben és hevességgel lépett fel s ugyanazon betegség, mint a mely 1832. és 1849. évben a cholérával egyidejűleg, 1837- és 1851-ben az által takárral együttesen uralkodott volt; a közéletben baromficholérának nevezték el, mert ép oly hirtelen lépett fel s folyt le, s nem kevésbé halálos vala mint a cholera. A járvány kiválólag a tyúkokat támadta meg, de a pulykák, ludak, réczék, fáczánok és pávák sem maradtak megkímélve; a galambok voltak csak kevésbé kitéve. Egyes helyeken a házinyulak is megtámadtattak s 1—2 óra alatt elis hullottak.

E járványra a kor, ivar és tápláltság kevés vagy semmi befolyással sem volt. A legkövőbb állatok leggyorsabban elhullottak, a fiatalabbak azonban gyakran tovább maradtak megkímélve. Ha a kór valamely baromfiudvarba betört volt, az néhány hét alatt majdnem egészen ki volt pusztítva. Ormessonban egy birtokos 1832-ben 1500 drbból 14 nap alatt 1200 drbot vesztett el; egy másiknak 1004 drbból csak 3 maradt meg. Átlag fele elveszett. Ennél is, mint a choléránál, megmagyarázhatlan kivételek is fordultak elő, így találhattak a többi majd egészen kipusztult baromfiudvarok között olyant is, egyes udvarokat, melyekben egy állat sem döglött el. A betegség többnyire tavasszal lépett volt fel, dér a nagy hőség idején (július—august.) leghatalmasabban dült. Vége felé enyhülni szokott volt; kevesebb állatot támadott meg, lassú lefutása s kifejezettebb előtüneteket mutat. Ujjonnan behozott állatok még 5—6 hónap múlva a járvány megszűnte után is és szintoly mértékben betegedtek meg.

A járvány fellépését előidéző tünetek: lehangoltság, közönyös mozgás és evés, fokozott szomj, gyakoribb vizenyős, fehéres, később büzös nyákos söt vereses ürülék, a tarajnak szélei kékesek; a bőr is hasonló színezetű; álmoság, tunya ingadozó mozgás; a szárnyak lelőgnak, a toll felborzad, a légzés siető stb. Némely állatnál a halál rángások és kiabálás között áll be; de legtöbb csendesen hull el. Gyakran a lefolyás oly gyors, hogy az első kórtünetek után néhány percze söt evés között a baromfi eldől és megdöglik.

Bonczolásakor a gyorsan megmeredt hullán a bőr ké-

kes színezetű, a hús változatlan, sem sárga kocsonya sem levegő a kötszövetben nincs; a gyomrok változatlanok; a vékonybélben elég sok piszkos szürke, nyákos folyadék, melyben genytestecsek voltak található; a baj nagyobb fokánál a béltartalom inkább kocsonyás, genyes söt vércsikos volt; a bélnyákhártya rózsapiros és sötétebb színezetű is, vérömleny; a baj legnagyobb fokánál a béltartalom veresbarna hig pép, a nyákhártya feloldva és elroncsolva látszott lenni. A bél véredényeinek belöveltségén már kívülről is megismerhető volt a hely, mely belül leginkább megvala támadva. A kóros állapot a bél vége felé s a vakbelek felé mindinkább apadt; gyakrabban taeniák is találtak a belekben. A végbél veresedett, vérömlenyekkel hintett; a máj, a lép, a húgy- és ivarszervek alig mutatnak változást. A tüdő rendes vagy részben vereses savóval beszűrődött; a sziv felületen vérpontokat mutat, s kivált a jobboldali egészen fekete, elég tömött véralvadékkal telt; hasonlóképen a nagyobb visszértörzsek; a szivburokban megalvadó savó volt. Agy és nyirkmirigyek változatlanok. A beteg állatok vérének górcsói vizsgálata nem vezetett eredményre.

Renault, ámbár kiváltkép vérbajnak tartja e kórt, mégis tagadja, hogy *Delafond* nézete szerint az az Anthrax egy neme lett volna, a melynél a vér nem vagy keveset alvad meg, erősen festi a kezét és gyorsan rothad. A mi ez esetben nem volt jelen. Ha lépfene vér beohtatik, gyorsan fejlődik helybeli duzzadás, mely gyakran rendkívüli kiterjedést nyer. Ama beteg tyúkok vérével tett ojtás után sem daganat, sem sárga kocsonyás vagy fekete véres beszűrődés nem jött létre. Ép oly kevésbé lehet a kórt az emberi typhussal vagy pestissel összehasonlítani, ellenben feltűnő hasonlatossága van a cholérával; ugyanis a két kórnak egyidejűleges megjelenése, gyors fellépése és lefolyása, az erők csökkenése, a sajátosságos diarrhoea, a nagy hullatagság stb. által.

Az okokra nézve a ragályozást illetőleg *Renault* és *Reynal* számos ojtási kísérleteket tettek élő és elhullott különböző nemű állatok vérével házi nyulakon, melyeknél a betegség átvitetett volt; még epével, ondóval, fehérnyével, béltartalommal és szemnedvvel tett ojtások is sikeresek voltak. A betegségben elhullott állatok egészségesek ólájába téve, ezekre a betegséget átvitték; kutyák is ragályoztattak, de disznók és juhok menten maradtak. Egy eldöglött tyúk vére takonykóros lóba átvive, ezt 38 óra alatt megölte; ezen ló vérének visszaojtása tyúkra 24 óra alatt ugyanoly eredményt adott. Feltűnő volt azonban, hogy a kutyaápoló és családja 14 napig éltek ily beteg tyúkok húásával minden hátrány nélkül, s esetleges sérülésnek és a kezekre tett ojtásnak sem volt sikere.

Anthrax-kór egy esete szarvasmarhánál, gyógykezelés Carból savval és gyógyulás.

A „*Veterinarius*” f. évi 3-ik számában „Kisebb közlemények” rovatában említés tétetett arról, miszerint

Sowa Ferencz ker. állatorvos Gödingben meglepő jó eredménnyel alkalmazza az acidum carbolicum-ot Anthrax kór eseteknél; ebből kifolyólag elhatároztam — adandó alkalommal — szintén e szerrel kísérletet tenni, s az eredményt a szaktársak tudomására hozni.

Folyó év július hó 24-én n.-sármási (Kolozsmegye) bérlő L. M. gulyájában egy ökör-borju beteg lett; az első, jobb s ugyan ez oldali hátsó lábával nagy mértékben sántítani kezdett, míg nemsokára szédelgések között össze-rogyott, s nem volt képes többé lábra állani; ily körülmények között szekerre tétetvén: bevitetett egy — a beteg állatok részére — kijelölt istállóba. — Itt 24 óráig orvosi segély nélkül — mondhatni — mozdulatlanul fekvődött, étel és ital felvétele nélkül; e közben egy alkalommal vérrel csikozott kemény-száraz bélkiürítés történt.

Július 25-én d. u. 2 órakor a helyszínére személyesen megjelenvén : az állat tulajdonosának az anamnesis-re vonatkozó s fentebb jelzett állításai felülvizsgálása alkalmával a következőket találtam:

Az illető állat, 2 éves, szürke szőrű, szilárd testszervezetű, feltűnően jól táplált erdélyi faj — ökör borju; bal oldalán fekszik, elnyújtott nyak és lábakkal. A külbefolyások iránt közönyös ; felületes tekintetnél csak a rövid, gyorsított légvétel mutatott némi életjelre.

A fülek, szarvak és a végtagok hidegek; a szemek bágyadtak, az orrtükör száraz; a látható nyálkahártyák orrók, halványvörösek. Az ütérverés gyors, 60 egy perc alatt, alig érezhető; étel- és italvágy tökéletesen megszűnt. Vizelet és bélkiürítésre semmi jel nem mutat.

A „szügy alján” határolt, forró, kelevényszerű és fájdalmas daganat képződött. Jobboldalon: a mellkas hosszában, a lapoczkán, a czomb külfelületén a bőr alatti kötszövetben *szétfolyó* (diffuse) szöröcsögő, forró és fájdalmas, ujlennyomatot megtartó duzzanatok vannak.

Azon sikertelen kísérletnél, hogy a beteget lábra állíttassam, kitűnt az első jobb s ugyanez oldali hátsó lábának feltűnő sántítása.

A fent jelzett kórtünetek összegéből a Diagnosis : Anthrax kórrá tétetett.

A gyógykezelés következőleg lett foganatosítva: a beteg tágas szellős helyre vitetett; tekintettel az általános eltompultságra, a vérkeringés ösztönzésére egész teste a következő izgató szerekkel lett befecskendezve: Rp. Spirit. camphorati grm. 140. Olei Terebinth. grm. 70. Ammon. pur. liquid. grm. 40., jól felrázva használtatott. — A befecskendezés után két erős egyén pokrócz darabokkal a ledörzsölést eszközölte és azután az állat betakartatott.

Délután 3 órakor belsőleg : 5 grm. acidum carbolicum, 300 grm. Chamomilla forrázatban adatott.

A most előrebocsátott gyógyrendelés után — 8 — 10 perc múlva az állat felkelt fekvő helyzetéből, tévedező tekintetet vetve környezetére, előbbi helyéről tovább ment; miközben testének baloldalán izomremegések vol-

tak láthatók. Mielőtt ismét lefeküdt volna, nagymennyiségű vizelet és vérrel csikozott száraz-forró bélkiürítés is tétetett.

Két óra múlva a carbolsav fentebbi arányban ismételve adagoltatott.

A második adag beadása után 2 óra múlva a beteg állapota javultnak volt mondható; a hőmérsék egyenletesebb, az Orrtükör s nyálkahártyák nedvesebbeknek tünnek fel; az érverés telt és erősödött, a tompultság szűnt. Nemsokára az állat ismét felkelt és eledel után látott, s a közelében levő száraz szénából néhány falatot evett, sokáig maradt állva.

Most a szügy alatti daganatot, jó mélyen egész hosszában, felülről lefelé vezetett metszéssel felvágtam ; sárgás-véres és kocsonyás körtermények ürültek ki; a seb belseje pedig *chlormész* oldatával mosatott ki.

A carbolsav kisebb adagokban (pro dosi 3 grm) 2 óránként ismételve adagoltatott, úgy hogy július 25-én éjjeli 1 óráig összesen 22 grm. vett be e gyógyszerből az állat és pedig személyes felügyeletem mellett; daczára a fentebbi adagoknak, a szer maró hatását nem tapasztaltam.

Éjfél után 2 órakor ismételve lett alkalmazva egy izgató bedörzsölés, de most csak camphor szeszszel s ezzel az állat magára hagyatott.

Másnap reggel — július 26-án — nagy örömmre betegünk már többet evett és ivott, mint eddig; vidámbb volt szóval: a szervezet öszhangzatos működése — eltekintve a jobboldali végtagoknak — most már nem olyan nagyfokú sántítását — visszatért.

Ez időtől fogva augusztus hó 2-ig — zsongító hatás tekintetéből belsőleg: naponta 3-or a Cortex Salicis boros főzetét rendeltem (15 : 200), mire az állat egészsége tökéletesen helyreállott.

Mócs 1879. augusztus 28.

Pethe Endre,
ker. állatorvos.

Bárzsingszakadás esete csikónál.

Blazekovic Ferencz alispánsági állatorvostól.

Az 1878-iki év novemberben jelenték nékem, hogy Samham egy éves kanczacsikó a nyakán támadt egy daganat következtében közel van a megfúláshoz. Azonnal az istállóba siettem s elővezettettem a csikót, melyen a következőket észleltem: A meglehetősen jól táplált állat széthelyezett végtagokkal állva, a legnagyobb légszükséget tanúsítja, a lágycék erős mozgása mellett. Minden belézésnél nyögés által kísért pattogó zörejt a legváltozatosabb hangmódzatokban, füttyülést és hörgést lehet hallani. A szemek kidülledtek, körhártyájuk veresedett, hasonló az ornyákhártya; az orrczimpák erősen mozogtak s szélükön kevés sárgás, genyszerű nyák gyülemlt. Az érlökés gyors és erőteljes; a mellkas kopogtatása semmi rendellenest sem nyilvánít; hallgatózás alkalmával

szercsegő zörej vehető észre, mely a légcső mellső részében levő akadályra utal. A szívlokés hevesen, görcsösen dobogó. Az alsó állcsont baloldalán s a fültömírigyen egy kemény, tömött, gyermekfej mekkoraságú hideg daganat emelkedik, mely a gög és a torkolati visszér mellett lefelé terjed a légcsőn a nyak felső részére, mi által a légzési nehézség és a vérkeringési zavar volt feltételezve.

Az állatnak állapotát némileg türhetővé teendő, azonnal légszömetszést tettem; miáltal a léghiány ugyan legnagyobb részt megszűnt, de a vérkeringési zavar tovább is tartott. A csikó kissé magához jött és még megkísértette az evést is.

A daganatot higanyírral bekenettem s melegen tartani rendeltem; másnap az lágyabb lett, úgy hogy annak felmetszésére indítottam.

De ki tudná meglepetésemet leírni, midőn a nyíláson geny helyett nagy mennyiségű tápszer, mely genynyel és evvel volt keverve, ürült ki. Az egész tömegnek eltávolítása után a következőt észleltem: A daganatnak egész kiterjedésében a szövet nagyobb részt elvult roncsolva; a nyakizmok zúzódva s közéjük eledelrészletek rakodva voltak; a fültői és állcsonti mirigy elgenyesedett, a légzacskó áttörve volt, a gög és légcső pusztán fekvő, úgy hogy a légcső és a nyakcsigolyák közé belehetett a kezét helyezni. Az egész üreg fölött üres zsákként petyhüdtlen lógott le a bőr. Azon a helyen, hol a bárzsing a légcső és gög fölé emelkedik, annyira el volt az (a bárzsing) szakadva, hogy csak vékony szöveti fonalak tartották össze a két véget, s mintegy 8 ctm.-nyi kiterjedésben a bárzsing egészen elvult roncsolva. Az elszakadt szerv szélei, genytől kievődtek és túlszemcsésedéssel fedettek, melyek némi hasonlatosságot mutattak lobosodott melanotikus maradványokkal.

Ilyen körülmények között gyógyulásról szó sem lehetett; az állat, nem vehetvén magához tápot, harmadnapra elhullott.

A bécsi „Vierteljahrschrift” szerkesztőségének véleménye szerint a bárzsing eredeténél, közvetlen a gög mögött, hol legszűkebb, az eledel által, melyben valószínűleg éles idegen test vala keveredve, eltömült és elszakított; ennek következtében az eledel tömegek a bőr alá léptek ki s okozták ama roncsolásokat. Ezen roncsolódás okául elgenyedő Melanosist felvenni nem látszik valószínűnek.

Kisebb közlemények.

Az ikrek terméketlensége.

A gazdára nézve is érdekes *Feldmann* és *Kuleschow* ez iránybeli közleménye. Az előbbi borjúikrek két esetét közli, melyeknél egyik him, a másik nőivarú volt; a nőivarú ikrek közül egyiknél a méh (uterus) egészen hiányzott, a másiknál csak durványosan volt jelen, s tömött, kemény kötőszövetköteget képezett belür nélkül. — Ezen körülményre volna tehát az ikrek terméketlensége vissza-

vezetendő. — *Kuleschow* ez irányban következőleg nyilatkozik:

Ha a borjúikrek különböző ivarúak, — a nőtény mindig terméketlen s ki nem fejlődött ivarszervekkel bir; oly tény, mely a gazdák, — és különféle újabb észlelés által megvan állapítva: habár nem is kivétel nélküli. Az eltérések, anomaliák néha egyenlő ivaru női ikreknél is előfordulnak. S még a különböző ivarú ikrek himegyéneiknél is fordulhatnak elő abnormitások, a midőn aztán a nőivarú iker rendesen fejlődik ki. — Azonkívül ikrek között gyakran fordulnak elő csirák, mint azt *Hunter*, *Gurlt*, *Ercolani*, *Longo*, *Müller* és *Spiegelberg* tanúsítják. — Hiányos ivarszervekkel birt volt ikreket *Rueff*, *Kadeberg*, *Suchanka* stb. is irtak le.

Kuleschow két esetet ír le ikertehenekről, melyek egyike 3, a másik 2 éves lett. Egyiknél 5 ctm. hosszú Vagina volt található, mely két csak kezdetükön belürt rejtő kötegebe vezetett volt, melyek az uterusnak feleltek meg. A petefészkek fejletlenek voltak, kötőszövet és edényekből állottak, a méhkürtökkel összefüggésben. A másik tehénél az uterus három és tömött testekbe átmenő csatornából állott; a méhkürtök hiányosan voltak fejlődve. — Egy ikerborjunál K. sem uterust, sem petefészkeket nem talált.

Miután legalább is 70 %-a az ikreknek terméketlen, meddő, annál fogva tenyésztésre nem alkalmazhatók. (*Archiv f. Veter. Medizin. Petersb.*) —y.

K ü l ö n f é l é k .

Személyi hírek. Dr. *Röll Móríc*s udv. tanácsos, a bécsi cs. k. állatgyógyintézet igazgatója és tanára saját kérése folytán nyugalomba helyeztetett s ez alkalomból érdemdús működése elismerésül őt Ő Felsege a *vaskorona rend* III. osztálya jelével diszíté.

Müller Ferencz dr. tanácsos a bécsi állatorvosi intézet tanügyi igazgatásával megbízottat.

Bruckmüller A. dr. és *Ambrecht A.* dr. tanárok a fentebb említett intézetben kormánytanácsosokká lettek kinevezve.

A m. k. állatorvosi tanintézetben az üresedésbeu volt élettani tanszéki segéd helyére dr. *Bleier Miksa*, az állattenyésztési tanszék mellé pedig segédé *Bajcsi Gusztáv* állatorvos neveztettek ki. A sebészeti tan segédi állásban *Gross Ferencz*, a kór-bonczy osztályhoz *Sequens Ferencz* további 2 évre megerősítettek. Ugyancsak nevezett intézetben a leiró- és tájboncztnai tanszékhez ösztöndíjasképen *Wilhelm Ignác*, az állattenyésztéshez *Pethe Endre*, állatorvosok alkalmaztattak.

Értesítés a keleti marhavész állásáról s egyéb ragályos és járványos állati betegségekről, augusztus hó 22-től bezárólag augusztus hó 31-ig.

1. Magyarország.

2. Horvát-Szlavonország és a horvát-szlavon katonai határvidék területe vészmentes.

3. A fiumei tengerészeti hatóságnak távirati értesítése szerint Fiumében és vidékén az állategészségi állapot teljesen kielégítő.

A magyarországi hasznos háziállatok közt uralgó ragályos és járványos betegségek rovatos kimutatása:

Megye	Község	Az állatok faja és darabjainak száma	A kór megnevezése	Elhullott vagy gyógykezeltek
Abauj	Gombos p.	1 db ló	takonykór	kiirtott
Alsó-Fehér	Balázsfalva	1 „ sz.marha	lépfene	elhullott
	Szarakszó	4 „ „	„	„
Arad	Apatelek	1 „ „	„	„
	Síkula	1 „ ló	„	„
	Medgy.-Bodz	8 „ „	rühkór	gyógyk.
	M.-Pécska	1 „ „	takonykór	kiirtott
Árva	Felső-Lehota	6 „ sz.marha	tüdővész	„
Baranya	Vaiszló	1 „ ló	takonykór	kiirtott
Ács-Bodrog	Baja sz. k. v.	4 „ ló	„	„
Brassó	Feketehalom	1 „ sz.marha	lépfene	elhullott
	Brassó város	1 „ bivaly	„	„
Csik	Madaras	1 „ sz.marha	„	„
Csongrád	Szentes	1 „ ló	takonykór	kiirtott
Csurgó	Szent-Tamás	1 „ ló	„	„
Csongrád	Győr sz. k. v	1 „ „	„	„
	B.-györgyh.p	1 „ „	„	„
Hajdú	Debreczen	2 „ „	„	„
„-N-K-	Kenderes	1 „ „	„	„
„-Zoln.	Alattyán	28 „ sertés	lépfene	elhullott
	„	1 „ „	„	gyógyk.
	Jákóhalom	158 „ juh	rühkór	„
	„	12 „ „	„	elhullott
Komárom	Szémő	sertések közt	lépfene	„
	Kamocsa	„ „	„	gyógyk.
	Keszegfalva	1 „ sz.marha	„	elhullott
	Komárom	4 „ ló	„	„
„-Só	Lúgos város	1 „ sz.marha	„	„
	Oravicza	3 „ ló	takonykór	kiirtott
„-Torda	M.-Vásárhely	1 „ „	„	„
	Petele	1 „ sz.marha	lépfene	elhullott
	Tófalva	2 „ „	„	„
„-Móson	Lebeny	2 „ „	„	„
„-Nagy-Küküllő	Szász-Zal.	2 „ bivaly	„	„
	Mese	5 „ sz.marha	„	„
	Prazsmár	2 „ sertés	„	„
	Muzsna	1 „ sz. marha	„	„
	Kis-Sink	1 „ ló	takonykór	kiirtott
	Budapest főv.	1 „ „	lépfene	„
„-Pest - Pilis -	„	1 „ „	„	elhullott
„-Solt-Kis-Kun	„	1 „ sz.marha	„	kiirtott
	Ó-Buda	1 „ ló	takonykór	„
„-Pozsony	Rakárna p.	2 „ sz.marha	tüdővész	gyógyk.
	Spacza	1 „ „	lépfene	elhullott
	Galantha	2 „ „	„	„
	Vizkelet	1 „ „	„	„
	Nagyszombat	1 „ „	„	„
„-Sáros	Kerekkrét	1 „ „	tüdővész	„
„-Szatmár	Szatmárném.	1 „ „	lépfene	„
„-Szilágy	M.-Csaholy	12 „ sertés	„	„
	Oláh-Csaboly	52 „ „	„	„
„-Törontál	Török-Becse	1 „ sz.marha	„	„
„-Udvarhely	Zsombor	1 „ „	„	„
	„	„ „	„	„
„-Vas	Monyoróker.	1 „ sz.marha	„	„
„-Veszprém	Pápa sz. k. v.	1 „ ló	takonykór	kiirtott
	Szilas-Balhas	1 „ „	„	„
„-Zala	Csáktornyá	1 „ „	„	„
	Rajk	50 „ juh	lépfene	elhullott
„-Zemplén	Terebes	2 „ sz.marha	„	„
	Alsó-Hrabócz	1 „ „	„	„
	Nagy-Mihály	1 „ „	„	„
	Homonna	3 „ „	„	„
	„	1 „ ló	„	„
	Izbugya	1 „ sz.marha	tüdővész	„
	Hrabócz	1 „ „	„	„
	Udva	1 „ „	„	„

Jegyzet. I. A ragályos és járványos állati betegségekre vonatkozólag az 1859. évi 32592. sz. belügyministeri szabályrendelet megfelelő §§-ai alkalmazatnak.

II. A keleti marhavész kivételével azon ragályos és járványos betegségek, a melyek a mult heti kimutatásban benfoglaltak és ezen értesítésben elő nem fordulnak, megszünteknek tekintendők.

4. Az osztrák tartományok területe vészmentes. Kelt Budapesten, 1879. évi augusztus hó 31-én. 22510. sz. *A földmivélés-, ipar és kereskedelemügyi m. kir. ministerium állategészségrendőri osztálya.*

Az osztrák állatorvos egyesület választmánya által f. hó 7-ére összehívott közgyűlésen a következő pontok fognak tárgyalatni u. m.:

1. Felirati kérvény, mely az *állatorvosügy szervezése és elegendő kerületi állatorvosok rendszeresítése* iránt a belügyminiszteriumhoz intéztetik.

2. Az állatorvosi ügyek elválasztása az egészségügytől az 1878. és 1879. Agrarcongressusok alapján.

3. Az állatorvosok választási joga a községi-, országos- és birodalmi gyűlésekre.

Egyleti ügyek. A magyar orvosok es természetvizsgálók nagygyűlésének állatorvosi szakosztálya ülésén az állatorvos-egylet megalakításának eszközésére kiküldött működő bizottság ugy irányozza munkálkodását, hogy lehetőleg az egyesület már a jövő hónapban megalakulhasson. Erősen hiszszük, miszerint a szaktársak az annak idején hozzájuk intézett felhívásra meleg pártolásukkal fognak válaszolni.

Marhakivitelünk érdekében Poroszország egy nagy lépésre határozta el magát. A határozat, melyet még 1807-ben léptetett életben, föltételeesen megszüntette Ausztria-Magyarország ellen. E föltétel: Ausztria-Magyarországból meg van engedve a bevitel Poroszországba, ha rendőri bizonyítvány van arról, hogy az elszállítási helyen és ennek környékén, legalább 40 kilométerre nem uralg a marhavész. E rendelet most azért meglepő, mert a bajor kormány még csak néhány hét előtt rendelte el a határozat Ausztria-Magyarország ellen. Azt nem hihetjük, hogy a porosz kormány azért szüntette be a határozat, mert Ausztria-Magyarországban megszűnt a marhavész, miután ezt már régebben tehetné volna. Valószínű, hogy Németországot az birta ez elhatározásra, hogy nagyszerű marhakiviteli üzletét igen akadályozta, hogy saját házi szükségleteit nem fedezhette más országból s különösen Ausztria-Magyarországból. (E—s.)

A földmivélési miniszter a hozzáérkezett többrendbeli följelentés és tudósítás alapján meggyőződött arról, hogy a lovak, különösen a földmivés-osztálynak a gazdaságnál használt lovai lábaját a rossz és kezdetleges patkolás okozza. Ennélfogva közelebb több, állatorvosi tanfolyamot végzett egyén fog államköltségen az ország különböző vidékeibe küldetni, a legegyszerűbb francia patkolási rendszer terjesztése s oktatása végett. (F. H.)